

OPETTAJIEN KOULUTUKSEN ON EDISTETTÄVÄ KRIITTISEN LUKUTAIDON OPETUSTA

Väärä tieto leviää internetissä nopeammin kuin koskaan. Jokainen nuori tarvitsee **kriittistä lukutaitoa** eli taitoa hakea tietoa eri medioista, arvioida tekstien luotettavuutta ja vertailla tekstien sisältämää informaatiota.

Kriittinen lukutaito sisältyy kaikkien oppiaineiden opetukseen perusopetuksesta lähtien. Kaikki opettajat ja opettajiksi opiskelevat eivät kuitenkaan saa riittävästi tukea kriittisen lukutaidon opettamiseen.

Tällä hetkellä opettajien koulutuksessa on vain hyvin vähän lukutaitoon ja sen opettamiseen keskittyviä sisältöjä. Opettajien koulutusta on kehitettävä lisäämällä kriittisen lukutaidon opetussisältöjä. Kaikille opettajille on myös tarjottava mahdollisuus osallistua lukutaidon opetusta tukeviin täydennyskoulutuksiin.

CRITICAL -hanketta rahoittaa strategisen tutkimuksen neuvosto (rahoituspäätös 335635). Hanke on osa tiedon lukutaitoa ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa tutkivaa LITERACY-ohjelmaa.

Hankkeen kotisivut: www.educritical.fi

Lisätietoja: Vuorovaikutusvastaava Elina Hämäläinen, elina.k.hamalainen@jyu.fi, +358 40 8053352

@EduCritical

Kaikki opettajat ja opettajiksi opiskelevat eivät saa riittävästi koulutusta kriittisen lukutaidon opettamiseen

- Opettajankoulutuksen rakenteita ja sisältöjä on kehitettävä siten, että opettajaopiskelijat saavat riittävät valmiudet opettaa kriittistä lukutaitoa eri kouluasteilla.
- Kaikille opettajille on tarjottava mahdollisuus osallistua kriittisen lukutaidon täydennyskoulutuksiin.
- Eri oppiaineiden opettajille on tarjottava työkaluja kriittisen lukutaidon opettamiseen.
- Opettajien koulutuksessa on huomioitava uusien teknologioiden ja jatkuvasti muuttuvien tekstiympäristöjen vaatimukset kriittiselle lukutaidolle.
- Lasten ja nuorten kriittisen lukutaidon opetusta on kehitettävä valtakunnallisesti ja tutkimusperustaisesti yhteistyössä opettajien kanssa.

Opintojakson aikana omat nettilukutaitoni kehittyivät "mutuilusta" enemmän jäsentyneeksi kokonaisuudeksi, mikä on vahvistanut ja kehittänyt omaa pedagogista osaamistani.

Oivalsin, kuinka tärkeää on opettaa oppilaille, miten he voivat itse ylläpitää kriittisen nettilukemisen taitojaan muuttuvissa ympäristöissä.

Opettajat ovat avainasemassa lasten ja nuorten kriittisen lukutaidon edistämisessä

Luokanopettajat ovat **tärkeässä roolissa lukutaidon opettamisessa**: peruskoulun äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tunneista 76 % sijoittuu alakouluun. Kriittisen lukutaidon opettamisessa on suurta vaihtelua: laajan kyselyn mukaan vain 35 % luokanopettajista raportoi opettaneensa kriittistä lukutaitoa melko tai erittäin paljon.

Kriittisen lukutaidon opetusta on lisättävä

Lukutaidon opetusta **syventävät tiedot ja taidot jäävät opettajankoulutuksessa vapaasti valittavien opintojaksojen varaan**. Luokanopettajan tutkinnossa kaikille pakollisia, esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen opetukseen liittyviä opintojaksoja on vain noin 3 %. Kansainväliset vertailut osoittavat, että suomalainen opettajankoulutus sisältää vain vähän lukutaitoon liittyviä opintoja.

Lukutaitoon liittyviä opintoja on opettajien koulutuksessa vain vähän

Kansainvälisen lasten lukutaitotutkimuksen mukaan Suomessa opettajat osallistuvat vähemmän lukemisen opettamiseen liittyvään täydennyskoulutukseen kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa. **Suurimpana esteenä** koulutuksiin osallistumiselle ovat **aikatauluongelmat ja taloudelliset kustannukset**.

Opettajille on mahdollistettava osallistuminen täydennyskoulutuksiin

Lähteet

Leino, K., Nissinen, K., Puhakka, E., & Rautopuro, J. (2017). *Lukutaito luodaan yhdessä : kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2016)*. Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kulju, P., Kupiainen, R., & Pienimäki, M. (2020). *Raportti luokanopettajien käsityksistä monilukutaidosta 2019*. Kansallisen audiovisuaalinen instituutti.

Rättyä, K., & Kulju, P. (19.11.2020). *Äidinkieli ja kirjallisuus - unohdettu taideaine?* SOOL, Opeopiskelija-lehti 4/20. Haettu 7.8.2023 osoitteesta <https://www.sool.fi/opeopiskelija/artikkelit/unohdettu-taideaine/>

Rättyä, K. (2021). *Huoli suomalaisten lasten heikkenevistä lukutaidoista ja luokanopettajankoulutuksen opetussuunnitelmat*. Esitelmä, Kasvatustieteen päivät 2021.

Opetushallitus (2021). *Kansallinen lukutaitostrategia 2030: Suomi maailman monilukutaitoisin maa*. Opetushallitus, Lukuliike. Haettu 7.8.2023 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kansallinen-lukutaitostrategia-2030>

Kulju, P., Hämäläinen, E., Mäkinen, M., Räikkönen, E., & Kiili, C. (2022). Pre-service teachers evaluating online texts about learning styles: There is room for improvement in justifying the credibility. OSF-pre-prints. <https://doi.org/10.31219/osf.io/3zwk8>

Kupiainen, R. (2022). Koulu kriittisyyden ja kriittisen lukutaidon perustana. Teoksessa *Työyhteisöpolkuja uusiin lukutaitoihin. Kuinka osaamisen kuvaukset tukevat työyhteisölähtöistä kasvatuksen ja opettamisen kehittämistä?* (s. 55–57). Kansallinen audiovisuaalinen instituutti.

Kulju, P., & Mäkinen, M. (2023). Opettajaopiskelijat kriittisen nettilukutaidon opetuksen äärellä: Kehittyminen ohjatussa reflektioprosessissa. *Kasvatus & Aika (Verkkolehti)*, 17(1). <https://doi.org/10.33350/ka.119384>

Leino, K., Sirén, M., Nissinen, K., & Puhakka, E. (2023). *Puoli tuntia lukemista : kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021)*. Koulutuksen tutkimuslaitos: Tutkimuksia, 1–91. <https://doi.org/10.17011/kti-t/37>

Suosituksen kirjoittajat:

Pirjo Kulju, Elina Hämäläinen, Helka Hirvonen, Kristian Kiili, Carita Kiili, Reijo Kupiainen, Laura Kannianen, Minna Torppa & Petteri Muukkonen

